

Razsvetljava v Požunu ob slavnosti tisočletnice ni bila nič posebno impozantna. Če tudi je magistrat zastonj sveče delil, a vendar je bilo zvečer na stotine oken temnih. Ljudje so namreč tako nasprotni tej slavnosti, da še rasvetliti niso hoteli, če so se jim tudi zastonj ponujale sveče, in če tudi se je že po dnevi pretilo, da mu pobijejo okna, kdor ne bode razsvetlil. Poslednje se je tudi zgodilo. Madjarska gospoda je napojila nekaj pouličnih postopačev, da so pobijali okna, v čemur so se tudi zares odlikovali. Kakor so Madjari o svojem času požigali in pustošili, ko so prišli v Evropo, tako so pa tudi ta večer v Požunu madjarski policijsti pobijali okna. Gospoda madjarska jo je pač pogodila, da se na ta način najbolje proslavi tisočletnica prihoda divjih Madjarov v Evropo.

Belgija. — Julija meseca bodo državnozbornske volitve. Vrše se velikanske priprave. To pot stali si bota nasproti dve stranki, socijalnodemokratska in krščansosocijalna. Značilno je to za tok časa. Prejšnja leta so delovale štiri stranke, katoliška, liberalna, radikalna in socijalistična. Tekom zadnjih let je pa socijalistiška ideja tako napredovala, da je popolnoma prodrla. Bodi si katoličan, liberalec, ali radikalec, socijalist moraš biti tudi ob enem, drugače ne opraviš ničesar, zato tudi delitev vseh strank v dve socijalistiški.

Rusija. — V torek dne 26. maja t. l. vršilo se je v Moskvi slovesno kronanje ruske carske dvojice. Veličastnost in velikanski sijaj te tradicionalne slavnosti je malone nepopisen. Carska dvojica je došla v Moskvo že minoli petek. Bil je velikanski vsprejem. S tem dnevom so se pričele slavnosti. Zadnja dva dni pred kronanjem sta se car in carica z molitvijo in postom pripravljala na sveti čin kronanja. V Moskvi nudi se na tisočine naroda, ki z navdušenjem sledi velikanskim slavnostim, ki bodo trpele do 3. junija. — Pariz je povodom kronanje ruske carske dvojice okrašen z ruskimi zastavami s čimur se jasno manifestuje prijateljska vez mej Francijo in Rusijo.

Francija. — Pasti je moralo radikalno ministerstvo, ki je imelo odločno zaslonbo v zbornici. Prišlo je zmerno republikansko ministerstvo na krmilo. Ta hitra rešitev ministerske krize je marsikoga presenetila in marsikomu ni povščil. Na vnanje posebno Nemčiji ne ugaja, da je prišlo na krmilo zmerno ministerstvo, s katerim simpatizuje Rusija. Doma se posebno radikalcji jeze, da so prišli ob veljavo in moč. Preteže republikanskemu predsedniku, da ga bodo prisilili, da bo moral odstopiti. Oglasili so se pa ob tej krizi tudi monarhisti. Meneč, da se bo težko nastala kriza poravnala, dvignili so se, češ, prišel je čas, ko moremo zopet nastopiti, toda kriza se je tako hitro poravnala, da niso mogli nič opraviti.

Kreta. — Na otoku Kreta je zopet nastala pravcata revolucija. Mohamedani divjajo proti kristjanom in jih more ter zažigajo njih stanovišča. Ko človek sliši taka poročila spominjajo ga prav živo na nekdanja turška počenjanja v naših pokrajinah. Čuje se pač, da je turška vlada vse vkrenila, da naredi zopet mir, toda z vojaki svojimi, ki so tudi mohamedanci, bo komaj to dosegla. Ti pač potegnejo s svojimi tovariši, tako da potem skupno udrihajo po nemohamedancih. Turčina žene verski fanatizem do tega počenjanja. Avstrija, Anglija, Grška, Rusija in Italija, ki so več ali manj prizadete pri teh homatijah so storile potrebne korake pri turški vladi, da naredi mir. Ve se pa že naprej, da je turška vlada pre-slaba to storiti. Zadnji čas bi pač bil, da bi velevlasti prisilile z grdo turško vlado, da ali skrbi zadostno za mir v svojih pokrajinah, ali pa naj bi turškemu vladanju naredili konec v Evropi. Koncem devetnajstega stoletja civilizovana Evropa vendar ne bo trpela takih vedno se ponavljajočih morij na svojem ozemlju.

Kuba. — Španija videč, da ne opravi nič na Kubi je jela misliti na razna sredstva, kako bi se izklopala iz nesrečne vojne na Kubi, seveda v kolikor mogoče velik prid

Španije. Mislijo namreč dati Kubi lastno upravo. To seveda le pod gotovimi pogoji, s katerimi Kubanci zopet ne bodo zadovoljni. Španija pač ne more iz rok spustiti prostorne Kube, ki je donasala toliko dohodkov Španiji. Posebno španjskim plemičem je bila Kuba pravi vir dobičkarije. Kot uradniki so ondi grozno drli ljudstvo. Pravijo, da so vsakega ubožanega plemiča poslali na Kubo. Čez deset let se je zopet bogat vrnil domov. Kubanci so naposled spregledali, zato ta uporna vstaja. — Španija išče tudi pomoči pri velelastih, da naj bi vplivale pri Zedinjenih državah v Ameriki, da bi ne podpirale vstašev. Verojetno ni, da bi se velevlasti umešavale v kubanske zadeve. — Poročila vedo povedati o lepih vseh vstašev. — Gospodarsko blagostanje na Kubi je zelo na slabem. 740.000 ton sladkorja se je minolo leto manj pridelalo nego prejšnja leta. Vse izvoženo blago znašalo je lansko leto le 3 milijone proti 12 milijonom prejšnjih let. Ni čudo sej je vse pokončano. — Španjci nimajo v bližnji prihodnosti misliti na vspehe. Na Kubi pričenjajo deževni dnevi (naša zima) in bati se je boleznij mej vojaštvom. Že sicer na slabem bodo pač v neugodnih vremenskih razmerah še manj opravili.

Obrtnija.

Klub slovenskih tehnikov na Dunaju

razpošilja resnega uvaževanja vreden oklic, kateri slove:

„Pred štirimi leti je položilo malobrojno število slov. tehnikov temelj organizaciji tehniški delujočega in mislečega dijaštva slov. na Dunaju. Zasnoval se je v področji akad. dr. „Slovenije“ — v IV. okraji dunajskem „Klub slov. tehnikov“. Pričetek je bil skromen zbog pičlega števila članov, kateri so se pa vendar z vso požrtvovalnostjo začeli zanimati za načela svojega bodočega delovanja.

Zanimanje za dovršeno strokovno izobrazbo prošinja vsakega — nihče pa ne pozablja tudi obče — zakaj tudi v tej naj se odlikuje stan tehniški. Do najnovejšega časa so se gojila v klubu samo strokovno znanstvena predavanja, petje in glasba; lansko leto smo si pa vstvarili članovi točen program, katerega izvajanje započenjamo.

Potresni dogodki na Kranjskem so pokazali osovito, kako slabo se je v Slovencih obče skrbelo za tehniški naraščaj in kako malo se je vsled tega gledalo posredno na najbolj produktivno stran narodnega gospodarstva. Nad vse resni so časi v naši domovini in veliko delavcev železne vstrajnosti in prebrisanosti v tehniškem pogledu potrebuje v kratkem naš narod.

Štirinajst nas slov. tehnikov na Dunaju se zaveda svojih dolžnostij do domovine, pa hoče, da stopi kedaj kot dobro organizovana skupina na domača tla. In [kar razmotriva ta skupina po svojem programu, dovolite visokospoštovani gospod, da Vas obvesti:

Premišljevanje naše se kreče v prvi vrsti o vprašanju narodno-gospodarskem, v kolikor vanje posega stan tehniški. Uverjeni, da si le ob materijelnem blagostanju pomore tudi duševni kapital in plodovi njegovi, da je le on nosilec moči narodove po sedanjih nazorih, da vse ravno zbog tega in zbog individualnega egoizma išče imetka v polajšanje življenske peze — lotili smo se tega vprašanja. Nečemo, da nas Slovence zarobi tudi nasprotnik na naši zemlji domorodni, in da oddamo vse posvetne blagre za dušne ter na sodnji dan šele obračunamo z onim, ki nas želi vpropastiti.

Povečavati narodni kapital, ne da bi narod sam trpel škode ob tem, v to je treba vstvariti v najkrajšem času sistem, pri katerem se bo moralo dati ravno tehnikom našim najuplivnejšo besedo in odkazati najpremišljenejše delo.

Dim podjetnih naprav Slovencem preveč škoduje — govori se — a istina je, da škodi le radi tega, ker imamo tako malo domačih podjetij. Zemlja slovenska je zemlja poljedelstva in živinoreje — jednostranska torej njena produktivnost. Neresnica, da vsa sreča naša obstoja samo na teh dveh, v nas jedino produktivnih poljih nesistemizovanega našega narodnega gospodarstva. Kmet bo ostal vedno temelj v narodu, on bo moral v nekoliko prispevati, da se povzdignemo kdaj nad poljedelstvo samo in se priučimo pridobivati si imetka z večjim pridom, kakor bi čakali na zemljo samo. Kmetijstvo in živinoreja v nas nikdar ne bodeta delala čudežev, in naj jima priskočimo v pomoč še s tako umetnimi sredstvi; zemlja slovenska sama ni dala v celoti pogojev za to.

Imamo zakladov, kojih ne vldimo v jednostranosti svoji nazorov, s katerimi si kmet nič ne opomore. Surovine naših zemelj, prirodna bogastva, to bo treba izkoristiti s pomočjo domačih prirodnih sil, ter jih predelavati v izdelke domačega obrta in industrije. Dobro promišljene industrijalne naprave bi provzročile v nas velikanski prevrat, če drugje ne, vsaj v trgovstvu, ker bi se počel domači izvoz, denar pa prihajal v dežele. Srednji stan, stan obrti, povzdignil bi vse sloje iz srednjeveške dremavosti k čilosti; donesel bi nam novih praktičnih nazorov in smerij. Zakaj toliko naših krepkih rok potuje preko oceana pomnoževati tuji kapital, zakaj se drugi trudijo od zore do mraka na kršni zemlji za krompir v oblicah! Transmisijo sredstev v nas premalo poznamo!

V času, ko se je začelo podjetno Židovstvo ogledovati po naših zemljah, brusiti moramo meče podjetnosti, da se paralizuje napad preobjestnih tujih gospodarstvenikov.

Člani tehn. kluba smo prešinjani vseskozi s tem duhom, in stavili smo si na prvo mesto to, da proučavamo, kje in kako bi se dala kedaj osnavljati premišljena domača podjetja.

Vspoznavati hočemo do najmanjše zadeve vse lokalne razmere domovine naše; surovine, prirodne sile, občila, tarifno in colno politiko, delavske odnose, sovražnike podjetij, materijalne vire itd.

Proučavati hočemo, kako se bode s tehniškimi sredstvi pomaglo našemu propadajočemu hišnemu obrtu do večje veljave, kako bi se pomaglo drugim narodno-obrtnim napravam, ki v zastarelosti ne morejo napredovati zbog pomanjkanja osnovateljev originalnih pomočkov. Proučavati nam bode naprave tujcev na naši zemlji, da se bo znalo, kako daleč seza njih upliv doma in drugod.

Vse tožbe za obrtjo v večji meri so brezuspešne, dokler se stvarij znanstveno ne poloti s tehniškega in ekonomiskega stališča. Vsi zakoni so iluzorični v tem smislu, ako ne more dati izvajanju zakonov nihče povoda.

Ker nam je slov. tehnikom misliti, da se začne tudi v nas tehniška veda gojiti v praktično znanstvenem smislu, pa da se bo moralo početkom bodočega stoletja ustanoviti osrednje podjetniško-tehniško društvo s svojim glasilom, zastopajočim vse podjetne naprave slovenske, obrtna in umetno-obrtna učilišča itd., tedaj nam je posebna naloga za časa študij, da si ustvarimo svoj jezik, t. j. napraviti slovenščino zmožno, pisati v nji vsakojake tehniške razprave. Kakor je stroka naša v Slovencih slabo zastopana, tako nedostaje tudi tehniške terminologije. Na tem polju hočemo storiti za časa študij, kolikor nam bo mogoče. Delo si mislimo razdeliti sistematično na stroke. Glavna opora vsemu delu je narodni jezik, zatorej smo začeli sedaj crpiti iz Wolf-Pleteršnikovega slovarja vse ono, kar je v narodovi govorici, in kar so ustvarili tehniškega besedoslovja dosedanji slov. jezikoslovci in dnevna potreba. V ta namen obstoja v klubu odsek devetih članov, ki se je prav marljivo polotil tega dela.

Za tem bode sledilo šele važnejše in težavnejše delo: vstvarjenje in določevanje izrazov, katerih nam še nedostaje v vseh tehniških vedah. Ker so drugi slovanski narodi, zlasti Čehi in Rusi si določili že jako obširno tehniško terminologijo, nabaviti si bomo morali sedaj tehniške slovarje, poleg tega pa tudi tehniških knjig in strokovnih časopisov istih narodov, da izcрпиemo iz njih, kar je ugodnega za naš jezik z vodilom: ne se po nepotrebnem cepiti od drugih Slovanov, kjer se lahko bližamo. Velikih žrtev nam bo treba in klub misli ravno sedaj najbolj, kako bi zadostil svojim potrebam v tem pogledu.

Nadalje uvidevamo, da se nam je polotiti kolikor mogoče proučavanja slovanskega sloga in slovanske dekorativne umetnosti. Kaka bogastva so v slovanskih narodih v tem obziru, pokazala je dosedaj v največji meri narodopisna razstava češko-slovanska. Nihče ne odreka Slovanom velike bodočnosti v njihovem slogu. Belokrajinske pisanice imajo domačih

naših ornamentov za celo zbirko — surovi so še motivi in preobrazovati jih bo treba ter uvajati v arhitekturo in na naša obrtna učilišča, po njih pa v umetne obrti. Tudi tukaj nam nedostaje dražih publikacij čeških in ruskih; prepričilo nas je število članov da bi vzogli, kar potrebujemo. Poleg velikih žrtev privoščiti se ne moremo dosedaj družega nego jedva svojo čitalnico zbog oddaljenosti od osrednjega društva.

Velespoštovani gospod! Usodili smo, si obrazložiti Vam težnji naše — vedeli smo, da nimamo sedaj mnogo opore in somišljeništva, zato se obračamo do Vašega Blagorodja, ter Vas prosimo po možnosti podpirati naša stremeljena. Oprostite, če se drznemo povabiti Vas v očigled sedanjemu položaju in hotenju našemu k pristopu v „Klub. slov. tehnikov kot svetovalec in porodnik.

O delih naših se bo poročalo po pravilih točno koncem vsakega leta. Delali bomo pa z veliko večjim veseljem, če bomo videli, da smo našli pospeševalcev našega zanimanja. Posledice gotovo ne izostanejo. Da Bog poživi tehniško jedinstvo!“

Slovenski tehniki so se lotili težavnega dela, a ves narod jim bo hvaležen, če je poženejo. Zato pa upamo, da bode slovenska inteligencija klup vestno in zadostno podpirala, kar jej s tem kar najtopleje priporočamo.

Obrtnijske raznoterosti.

Sredstvo za mazanje jermenov pri mašinah. Znano je, da postanejo jermeni kmalu krhki, trdi in nerablivi, ako se temu pravočasno ne pride v okom. V ta namen hvalijo nastopno sredstvo: Napravi se zmes smolnega olja in 10 odstotkov sljude (Glimmer) in s to zmesjo se nov jermen večkrat prevleče. Potem se jermen nekaj tednov rabi, konečno pa še enkrat prevleče z imenovano zmesjo. Tak jermen traja desetkrat toliko časa, kakor jermen, ki ni bil namazan.

Kako se pere volneno blago. Volnene stvari jopce, hlače itd. denejo se najprej v mlačno vodo, potem se dobro zmilijo, ne da bi jih kaj drgnili. Napravi se vroča milna voda, kateri se pridene žlico salmijaka, v to vodo se namočijo namiljene stvari, potem pa splaknejo dvakrat ali trikrat v gorke vodi. Najfineja volna se tako ne pokvari. Blago ostane mehko in elastično.

Kmetijstvo.

Prednosti prodaje žita potom zadrug.

V Ameriki nimajo žita v žitnicah na zemljiščih kmetovalcev, temveč je takoj izvozijo v velika skladišča v trgovske kraje, od koder se ob ugodnem času v kakeršni koli množini spravijo na svetovni trg.

Pri nas je pa žito v večjih in manjših množinah spravljeno pri kmetih v žitnicah in pride na trg še le po raznih vmesnih trgovcih. Zato se pa vsaka večja naročba hitreje in ceneje dobi iz inozemstva, kakor pa v

domovini. Ugodnosti trgovišča se dajo izkoristiti z vnanjim žitom, dočim se z domačim ne morejo.

V večjih trgovskih mestih imajo pač velika skladišča za žito, ki so pa celo škodljiva našemu kmetijstvu. V njih se v velicah množinah nakupčuje inozemsko žito, ki pritiska s ceno na domače pridelke. Če je tudi domače žito v teh skladiščih, je to le v interesu trgovcev, ne pa v interesu kmetov.

Če bi se napravila zadržna skladišča, bi bila vsaka vmesna trgovina bolj ali manj nepotrebna. Dobiček, ki ga napravi prekupovalci, bi ostal v žepih kmetovalce.

Kmet je zato večkrat odvisen od prekupca. Poslednji ima v rokah ne le prodajo, temveč je tudi hkratu založnik in bankir. Prekupovalci si znajo to izkoristiti in kmet mora kupovati in prodajati po ceni, katero mu narakujejo prekupovalci. Seveda brez prekupovalcev popolnoma ne bomo nikoli izhajali, a toliko se pa da storiti, da nam tako prekupovalstvo ne bode na škodo.

Če so zadruga, tudi kmet more dobiti na posodo na žito, ki je v skladišču. Po posredovanju zadruga dobi posojilo, navadno dve tretjini, kolikor je vredno žito, katere je pripeljal v skladišče. Sedaj mora kmet večkrat žito po ceni prodati, ker potrebuje denarja, če se napravi zadržna skladišča, tega ne bode treba. Kmet bode čakal, da bode žito prodal, kadar bode dražje.

Tudi zaradi tega mora včasih kmet žito prodati, ker nima prostora, da bi ga mogel spraviti. Če se zadržna skladišča napravi, se mu bode tudi v tem oziru pomagalo.

Zadruga vzame vso odgovornost za prevzeto žito in bode zato kmet tudi bolj brez skrbi. Poleg tega se bodo pri zadrugi napravili lahko dobri stroji za čiščenje žita, kar posamičnim ni mogoče. Žito se bode lahko zmešalo in tako bode zadruga lahko mnogo enakomernega blaga postavila na trg, kakor zahteva žitna trgovina.

Zadruga tudi lahko daje svete, kakšno žito naj se seje, ko skušnje pokažejo, katere vrste se ložje spravijo v trgovino. Vsaj so tudi sladorne tovarne privadile kmete, da sejejo neke gotove vrste pese. Zadruga kmetom tudi lahko preskrbi seme.

Taka zadruga tudi vspešno more prodajati žito vojaškim zalagališčem. Od posamičnika vojaško oblastvo žita ne vzame, ker se večkrat nanj ne zanese, da bi zares poslal dobro blago. Zadruga si tudi lahko napravi mline in pekarije, kjer to kaže. Iz tega čitatelji razvidijo važnost zadrug za tiste, ki žito pridelujejo.

Zakaj peša kmetski stan?

„Edinost“ je priobčila o tem naslednji članek: Kdor vpraša kmeta, kako se mu godi, slišal bode povsod jeden in isti odgovor: „Slabo! Če pojde tako naprej, pridemo v malo letih vsi na kant. Kako naj plačujemo davke in priklade, kako obresti od dolgov, ko iz ničesar ni mogoče dobiti denarja? Kar imamo na prodaj — in srečno leto, ako imamo kaj prodati — moramo navadno oddati